Πράγματι, κατόπιν της απαλλοτριώσεως και παρά την κοινή τους προέλευση, καθένα από τα σήματα επιτελεί ανεξάρτητα, εντός του πεδίου της εδαφικής ισχύος του, τη λειτουργία του, δηλαδή εγγυάται ότι τα προϊόντα που φέρουν το συγκεκριμένο σήμα προέρχονται από την ίδια πηγή.

ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠ' ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟΥ ΣΥΖΗΤΗΣΗ
στην υπόθεση C-10/89 *

I — Περιστατικά και διαδικασία

Η εταιρία HAG GF AG, ενάγουσα και αναιρεσίβλητη στην κύρια δίκη, ιδρύθηκε το 1906 και, δεδομένου ότι αυτή εφεύρε πρώτη μια μέθοδο παρασκευής καφέ χωρίς καφεΐνη, ασχολείται από πολλού ήδη χρόνου πρωτίστως με την παρασκευή και την εμπορία τέτοιου καφέ. Στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας είναι δικαιούχος διαφόρων σημάτων — το παλαιότερο κατατέθηκε το 1907 — των οποίων το κύριο στοιχείο είναι η λέξη HAG, η οποία αναφέρεται επίσης στην εμπορική της επωνυμία.

Το 1908 η ενάγουσα κατέθεσε στο Βέλγιο δύο σήματα, που περιελάμβαναν τις λέξεις Kaffee HAG. Το 1927 η ενάγουσα ίδρυσε στο Βέλγιο θυγατρική εταιρία υπό την επωνυμία Café HAG SA, που της ανήκε πλήρως και τελούσε υπό τον πλήρη έλεγχό της. Η εταιρία αυτή κατέθεσε δύο τουλάχιστον εμπορικά σήματα, το ένα από τα οποία περιελάμβανε, μεταξύ άλλων, τις λέξεις Café HAG. Το 1935 η ενάγουσα μεταβίβασε στη θυγατρική αυτή εταιρία και τα σήματα που είχε καταθέσει για λογαριασμό της στο Βέλγιο.

Το 1944 η εταιρία Café HAG SA τέθηκε υπό μεσεγγύηση ως εχθρική περιουσία. Στη συνέχεια οι βελγικές αρχές πώλησαν όλες τις μετοχές στην οικογένεια Van Oevelen. Το 1971 η εταιρία Café HAG SA μεταβίβασε τα δικαιώματα επί των σημάτων της στις χώρες της Benelux προς την ετερόρρυθμη εταιρία Van Zuylen Frères της Λιέγης.

Όταν το 1972 η HAG AG άρχισε να εισάγει τα προϊόντα της στο Λουξεμβούργο υπό την ονομασία Kaffee HAG, η εν λόγω εταιρία Van Zuylen Frères προσέφυγε κατ' αυτής ενώπιον των δικαστηρίων του Λουξεμβούργου. Η διαφορά αυτή προκάλεσε την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, το οποίο αποφάνθηκε ότι « η απαγόρευση εμπορίας σε ένα κράτος μέλος ενός προϊόντος που φέρει νομίμως ορισμένο σήμα σε άλλο κράτος μέλος για τον λόγο και μόνο ότι στο πρώτο κράτος υφίσταται το ίδιο ακριβώς σήμα με την ίδια προέλευση είναι ασυμβίβαστο προς τις διατάξεις που προβλέπουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων στο εσωτερικό της κοινής αγοράς » (απόφαση της 3ης Ιουλίου 1974, Van Zuylen κατά HAG, 192/73, Slg 1974, σ. 731). Κατόπιν της αποφάσεως αυτής, το αίτημα της βελγικής εταιρίας απορρίφθηκε.

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

Η εταιρία SA CNL-SUCAL NV, εναγομένη και αναιρεσείουσα, προήλθε, κατόπιν της μεταβολής της νομικής μορφής και της εταιρικής επωνυμίας, από την ετερόρρυθμη εταιρία Van Zuylen Frères και είναι σήμερα θυγατρική κατά 100 % της ελβετικής εταιρίας Jacobs-Suchard AG. Η εναγομένη, άρχισε να εισάγει στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας με το διακριτικό γνώρισμα HAG τον καφέ χωρίς καφεΐνη που παρασκευάζει η ίδια στο Βέλγιο.

Με σκοπό να ματαιώσει τις εισαγωγές αυτές, η εταιρία HAG AG, η οποία ισχυρίζεται ότι το « Kaffee HAG » είναι στη Γερμανία πασίγνωστο σήμα και ότι το χωρίς καφεΐνη προϊόν που πωλεί η ίδια με την ονομασία αυτή υπερέχει, λόγω μιας νέας μεθόδου παρασκευής, από τον χωρίς καφεΐνη καφέ που εισάγει στην ΟΔ της Γερμανίας η CNL-SUCAL, άσκησε αγωγή ενώπιον του Landgericht του Αμβούργου. Το Landgericht υποχρέωσε τη CNL-SUCAL « να παύσει να πωλεί και/ή να εμπορεύεται και/ή να παραδίδει, με σκοπό την εμπορία εντός της επικράτειας της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και του Δυτικού Βερολίνου καφέ χωρίς καφεΐνη υπό την ονομασία HAG ». Η έφεση της CNL-SUCAL απορρίφθηκε από το Oberlandesgericht του Αμβούργου. Η εν λόγω εταιρία άσκησε τότε αναίρεση.

Κρίνοντας ότι για την επίλυση της διαφοράς είναι αναγκαία η ερμηνεία των άρθρων 30, 36 και 222 της Συνθήκης, το Bundesgerichtshof ανέστειλε, με Διάταξη της 24ης Νοεμβρίου 1988, την έκδοση οριστικής αποφάσεως και υπέβαλε στο Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης, αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως επί των εξής ερωτημάτων:

« 1) Συμβιβάζεται προς τις διατάξεις περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων (άρθρα 30 και 36 της Συνθήκης ΕΟΚ), λαμβανομένου υπόψη και του άρθρου 222 της Συνθήκης ΕΟΚ, το γεγονός ότι μια επιχείρηση εγκατεστημένη στο κράτος μέλος Α, στηριζόμενη στα δικαιώματα επί της επωνυμίας και του σήματος που έχει στο κράτος αυτό, εναντιώνεται στην εισαγωγή ομοειδών εμπορευμάτων επιχειρήσεως εγκατεστημένης στο κράτος μέλος Β, εφόσον επί των εμπορευμάτων αυτών έχει τεθεί νομίμως στο κράτος Β ένα διακριτικό γνώρισμα, το οποίο

α) μπορεί να προκαλέσει σύγχυση με την επωνυμία και τα σήματα, τα οποία προστατεύονται στο κράτος Α υπέρ της εκεί εγκατεστημένης επιχειρήσεως και,

β) προστατευόταν αρχικά και στο κράτος Β — ως μεταγενέστερο του προστατευομένου στο κράτος Α σήματος — υπέρ της εγκατεστημένης στο κράτος Α επιχειρήσεως, από την οποία μεταβιβάστηκε σε θυγατρική επιχείρηση που ιδρύθηκε στο κράτος Β ως μέλος του ίδιου ομίλου επιχειρήσεων και,

γ) συνεπεία της απαλλοτριώσεως της θυγατρικής αυτής εταιρίας στο κράτος Β μεταβιβάστηκε ως περιουσιακό στοιχείο της κατασχεθείσας θυγατρικής επιχειρήσεως, μαζί με την επιχείρηση αυτή, από το Δημόσιο του κράτους αυτού σε τρίτο, ο οποίος μεταβίβασε με τη σειρά του το διακριτικό γνώρισμα στην επιχείρηση από την οποία προήλθε η επιχείρηση η οποία εξάγει πλέον τα εμπορεύματα με το διακριτικό αυτό γνώρισμα στο κράτος Α;

2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο ερώτημα 1:

Προσήκει διαφορετική απάντηση στο ανωτέρω ερώτημα, εάν το προστατευόμενο στο κράτος Α διακριτικό γνώρισμα έχει καταστεί εκεί " πολύ γνωστό " σήμα και πρέπει να αναμένεται, ως συνέπεια της ασυνήθως μεγάλης φήμης του, ότι, αν το ίδιο διακριτικό γνώρισμα χρησιμοποιηθεί από άλλη επιχείρηση, δεν θα μπορεί, χωρίς να παραβλάπτεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, να διασφαλιστεί η πληροφόρηση των καταναλωτών ως προς την προέλευση των εμπορευμάτων από ορισμένη επιχείρηση;

3) Επίσης (εναλλακτικά) σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο ερώτημα 1:

Ισχύει η ίδια απάντηση και όταν οι καταναλωτές στο κράτος Α συσχετίζουν προς το εκεί προστατευόμενο διακριτικό γνώρισμα όχι μόνο την προέλευση από ορισμένη επιχείρηση, αλλά και ορισμένες ιδιότητες, ιδίως την ποιότητα των οικείων εμπορευμάτων, τα δε εμπορεύματα που εισάγονται από το κράτος Β με το ίδιο διακριτικό γνώρισμα δεν ανταποκρίνονται στις προσδοκίες αυτές;

4) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως και στα τρία ανωτέρω ερωτήματα:

Θα ήταν διαφορετική η απάντηση, εάν συνέτρεχαν σωρευτικά οι προϋποθέσεις που αναφέρονται χωριστά στα ερωτήματα 2 και 3; »

Η Διάταξη του Bundesgerichtshof πρωτοκολλήθηκε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 13 Ιανουαρίου 1989.

Γραπτές παρατηρήσεις κατά το άρθρο 20 του πρωτοκόλλου περί του οργανισμού του Δικαστηρίου της ΕΟΚ κατέθεσαν:

— στις 7 Απριλίου 1989 η ανώνυμη εταιρία SA CNL-SUCAL NV, εναγομένη και αναιρεσείουσα, εκπροσωπουμένη από την Gisela Wild, δικηγόρο Αμβούργου, και τον καθηγητή Ernst-Joachim Mestmäcker,

— στις 14 Απριλίου 1989 η Κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, εκπροσωπουμένη από τους Horst Teske και Alexander von Mühlendahl, Ministerialrat και Regierungsdirektor αντίστοιχα στο Υπουργείο Δικαιοσύνης,

— στις 17 Απριλίου 1989 η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένη από τον νομικό της σύμβουλο Jörn Sack,

— στις 21 Απριλίου 1989 η ανώνυμη εταιρία HAG GF AG, ενάγουσα και αναιρεσίβλητη, εκπροσωπουμένη από τους Bruckhaus, Kreifels, Winkhaus και Lieberknecht, δικηγόρους Ντύσσελντορφ,

— στις 25 Απριλίου 1989 η Κυβέρνηση του Βασιλείου των Κάτω Χωρών, εκπροσωπουμένη από τον H. J. Heinemann, αναπληρωτή γενικό γραμματέα του Υπουργείου Εξωτερικών,

— στις 28 Απριλίου 1989 η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας, εκπροσωπουμένη από την S. J. Hay, του Treasury Solicitor's Department,

— στις 3 Μαΐου 1989 η Κυβέρνηση του Βασιλείου της Ισπανίας, εκπροσωπουμένη από τον Javier Conde de Saro, γενικό διευθυντή της Υπηρεσίας Κοινοτικού Νομικού και Θεσμικού Συντονισμού, και τον Rafael García-Valdecasas y Fernández, abogado del Estado, προϊστάμενο της Νομικής Υπηρεσίας για τις υποθέσεις ενώπιον του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Το Δικαστήριο, κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων.

II — Περίληψη των γραπτών παρατηρήσεων που κατατέθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου

Α — *Επί του πρώτου ερωτήματος*

1. Μόνο η εταιρία *CNL-SUCAL* προτείνει να δοθεί αρνητική απάντηση στο πρώτο ερώτημα, δηλαδή ότι η HAG AG δεν μπορεί να επικαλεστεί τα δικαιώματά της επί της εμπορικής επωνυμίας και του σήματος για να εμποδίσει την εισαγωγή στη Γερμανία του καφέ που φέρει το σήμα HAG Benelux.

Η CNL-SUCAL επικαλείται καταρχάς την προαναφερθείσα απόφαση της 3ης Ιουλίου 1974 (στο εξής: απόφαση HAG I). Κατά τη CNL-SUCAL, η συλλογιστική της αποφάσεως αυτής, η οποία βασίζεται στην «ίδια προέλευση» των σημάτων HAG στις χώρες Benelux και στη Γερμανία και βάσει της οποίας κρίθηκε ασυμβίβαστη προς τα άρθρα 30 και 36 της Συνθήκης η δυνάμει του σήματος Benelux απαγόρευση εμπορίας του γερμανικού καφέ HAG στο Βέλγιο και στο Λουξεμβούργο ισχύει και στην αντίστροφη περίπτωση, δηλαδή εν προκειμένω. Η CNL-SUCAL ισχυρίζεται ότι με την απόφαση της 22ας Ιουνίου 1976, Terrapin κατά Terranova (119/75, Slg 1976, σ. 1039), το Δικαστήριο διασαφήνισε την έννοια της ίδιας προελεύσεως εφαρμόζοντάς την σε κάθε «κατάτμηση του δικαιώματος επί σήματος που ανήκε αρχικά στο ίδιο πρόσωπο, ανεξαρτήτως του αν η κατάτμηση αυτή υπήρξε αποτέλεσμα αυτόβουλης ενέργειας ή πράξεως εξαναγκασμού των αρχών» (σκέψη 6).

Κατά τη CNL-SUCAL το πνεύμα και ο σκοπός της νομολογίας του Δικαστηρίου δεν επιτρέπουν να γίνεται διάκριση ανάλογα με το αν το εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων είναι αποτέλεσμα ενεργειών του αρχικού δικαιούχου του σήματος με την ίδια προέλευση ή ενός μεταγενέστερου δικαιούχου. Εν πάση περιπτώσει, η ίδια η κατάτμηση του αρχικού δικαιώματος καθιστά αδύνατη την επιτέλεση της βασικής λειτουργίας του σήματος (προαναφερθείσα απόφαση της 22ας Ιουνίου 1976, Terrapin), η οποία συνίσταται, κατά πάγια νομολογία, στο αποκλειστικό δικαίωμα του κατόχου του σήματος να χρησιμοποιεί το σήμα αυτό όταν πρόκειται να διατεθεί για πρώτη φορά το προϊόν στην αγορά και στην εγγύηση που παρέχει στον καταναλωτή ότι η προέλευση του προϊόντος είναι η ίδια.

Επομένως, η εφαρμογή του άρθρου 30 της Συνθήκης στα περιστατικά της προκειμένης υποθέσεως συμπίπτει, κατά τη CNL-SUCAL, με την οριοθέτηση των εννοιών της υπάρξεως του δικαιώματος επί του σήματος και της ασκήσεως του δικαιώματος αυτού, τις οποίες έχει αναπτύξει το Δικαστήριο, δεδομένου ότι το άρθρο 36 εγγυάται μόνο την ύπαρξη ή το ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος. Η απαγόρευση εμπορίας όμως σ' ένα κράτος μέλος ενός προϊόντος που προστατεύεται από σήμα που έχει κατατεθεί σε άλλο κράτος μέλος, για τον λόγο και μόνο ότι στο κράτος μέλος εισαγωγής υφίσταται όμοιο σήμα ίδιας προελεύσεως, δεν εμπίπτει στο ειδικό αντικείμενο του σήματος, καθόσον στην περίπτωση αυτή δεν υπάρχει πλέον κανείς σύνδεσμος μεταξύ προϊόντος και παραγωγού.

Η CNL-SUCAL φρονεί ότι η απόφαση της 9ης Ιουλίου 1985, Pharmon κατά Hoechst (19/84, Συλλογή 1985, σ. 2281), δεν εφαρμόζεται στα εμπορικά σήματα. Στην απόφαση εκείνη, το Δικαστήριο έκρινε ότι ο κάτοχος διπλώματος ευρεσιτεχνίας μπορεί να εμποδίσει την εισαγωγή και την εμπορία των προϊόντων που έχουν παραχθεί σε άλλο κράτος μέλος από τον κάτοχο δεσμευτικής άδειας εκμεταλλεύσεως που αφορά παράλληλο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας που έχει λάβει ο ίδιος κάτοχος του διπλώματος, διότι δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει συναινέσει στην παραγωγή και την εμπορία στην οποία προβαίνει ο κάτοχος της δεσμευτικής αυτής άδειας.

Κατά τη CNL-SUCAL, οι διαφορές μεταξύ των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και των εμπορικών σημάτων απαγορεύουν την εφαρμογή της αποφάσεως αυτής στα εμπορικά σήματα. Το ειδικό αντικείμενο του διπλώματος ευρεσιτεχνίας έγκειται στο γεγονός ότι στον εφευρέτη παρέχεται το αποκλειστικό δικαίωμα να αποφασίσει να διαθέσει στην αγορά το οικείο προϊόν, ώστε να υπάρξει δίκαιη ανταμοιβή της προσπάθειάς του. Αντίθετα, το ειδικό αντικείμενο του εμπορικού σήματος, το οποίο συνίσταται στην εγγύηση ότι το εμπόρευμα έχει ορισμένη ταυτότητα, αναιρείται ήδη από την κατάτμηση του αρχικού σήματος, ανεξάρτητα από τη βούληση του κατόχου του δικαιώματος αυτού.

Η CNL-SUCAL επικαλείται τη νομολογία του Δικαστηρίου, το οποίο τόνισε τις διαφορές μεταξύ του εμπορικού σήματος και των άλλων δικαιωμάτων εμπορικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας (απόφαση της 18ης Φεβρουαρίου 1971 στην υπόθεση 40/70, Sirena κατά Eda, Slg 1971, σ. 69, και απόφαση HAG I). Συνέπεια των διαφορών αυτών είναι ότι η τήρηση των προϋποθέσεων της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων με παράλληλη προστασία των δικαιωμάτων εμπορικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας παρουσιάζει, στην περίπτωση των εμπορικών σημάτων, σημαντικές ιδιαιτερότητες. Έτσι είναι δυνατή η συνύπαρξη κατατμημένων σημάτων της ίδιας προελεύσεως, στα οποία έχουν προστεθεί ορισμένα διακριτικά γνωρίσματα.

Όσον αφορά το άρθρο 222 της Συνθήκης, κατά το οποίο η Συνθήκη δεν προδικάζει με κανένα τρόπο το καθεστώς της ιδιοκτησίας στα κράτη μέλη, η CNL-SUCAL ισχυρίζεται ότι από την απόφαση της 13ης Ιουλίου 1966, Consten-Grundig (56/64 και 58/64, Slg 1966, σ. 429), προέκυπτε ήδη ότι οι κοινοτικοί περιορισμοί της ασκήσεως των δικαιωμάτων που αναφέρονται στο άρθρο 36 συμβιβάζονται με την εγγύηση που παρέχουν στην ιδιοκτησία τα κράτη μέλη. Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνεται από τη νομολογία του Δικαστηρίου επί των περιορισμών των θεμελιωδών δικαιωμάτων (πρβλ. απόφαση της 14ης Μαΐου 1974, Nold, 4/73, Slg 1974, σ. 491).

Όσον αφορά το δικαίωμα επί της εμπορικής επωνυμίας, η CNL-SUCAL υποστηρίζει ότι πρέπει να αντιμετωπίζεται όπως ακριβώς και το εμπορικό σήμα. Αυτό δε προκύπτει τόσο από τη νομολογία του Δικαστηρίου (απόφαση της 22ας Ιουνίου 1976, Terrapin, όπ. π.) όσο και από τη θεωρία.

Η CNL-SUCAL προτείνει να δοθεί η εξής απάντηση στο πρώτο ερώτημα:

« Υπό τις προϋποθέσεις που αναφέρονται στα στοιχεία α έως γ, είναι ασυμβίβαστο προς τις διατάξεις περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων το γεγονός ότι μια επιχείρηση εγκατεστημένη στο κράτος μέλος Α, στηριζόμενη στα δικαιώματα επί της επωνυμίας και του εμπορικού σήματος που έχει στο κράτος αυτό, εναντιώνεται στην εισαγωγή ομοειδών εμπορευμάτων επιχειρήσεως εγκατεστημένης στο κράτος μέλος Β, εφόσον επί των εμπορευμάτων αυτών έχει τεθεί νομίμως στο κράτος μέλος Β ένα διακριτικό γνώρισμα που συμπίπτει και έχει την ίδια προέλευση με το ανωτέρω σήμα. »

2. Η *HAG AG*, οι Κυβερνήσεις της *Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας*, των *Κάτω Χωρών*, του *Ηνωμένου Βασιλείου* και της *Ισπανίας*, καθώς και η *Επιτροπή* φρονούν

ότι στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση, δηλαδή ότι το κοινοτικό δίκαιο επιτρέπει στην HAG AG να εμποδίσει την εισαγωγή του βελγικού καφέ HAG στη Γερμανία.

α) Η HAG AG ισχυρίζεται ότι ο βασικός άξονας όλης της σχετικής νομολογίας του Δικαστηρίου είναι ότι ο κάτοχος δικαιώματος εμπορικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας δεν μπορεί να εμποδίζει την εισαγωγή από άλλα κράτη μέλη προϊόντων που προστατεύονται νομίμως, εφόσον για τη δυνατότητα εισαγωγής του προϊόντος που αφορά το δικαίωμά του έχει δώσει την — υπό ευρύτατη έννοια νοούμενη — συγκατάθεσή του ή έχει ο ίδιος ευθύνη. Η αρχή αυτή επιρρωνύεται και από την πρώτη οδηγία (89/104/ΕΟΚ) του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ L 40, σ. 1).

Το Δικαστήριο μεν τόνισε, στην απόφαση HAG I, ότι τα επίμαχα σήματα HAG είχαν την ίδια προέλευση και στο διατακτικό φαίνεται να βαίνει πέραν του ίδιου του προδικαστικού ερωτήματος και των προτάσεων που του είχε υποβάλει ο γενικός εισαγγελέας Mayras, αφού αποφάνθηκε επίσης, σε σχέση με το αρχικό εμπορικό σήμα, ότι πρέπει να τυγχάνει ίσης μεταχειρίσεως με το σήμα που προήλθε από την κατάτμηση. Κατά την HAG AG όμως, ο πραγματικός λόγος δεν εκφράστηκε σαφώς στην ίδια την απόφαση: αγοράζοντας δηλαδή το βελγικό σήμα HAG, το οποίο είχε προέλθει από την κατάτμηση του αρχικού σήματος, η οικογένεια Van Oevelen και οι δικαιοδόχοι της δέχθηκαν, πράγμα που ισοδυναμεί με συγκατάθεση, ότι το ίδιο σήμα θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί όχι μόνο από αυτούς τους ίδιους, αλλά και από τον αρχικό δικαιούχο. Αντίθετα, για την κατάτμηση του βελγικού σήματος δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να θεωρηθεί ότι ευθύνη έχει η HAG AG. Ούτε η σύσταση της βελγικής θυγατρικής εταιρίας ούτε η μεταβίβαση το 1935 των βελγικών σημάτων στην εταιρία αυτή μπορούν να θεωρηθούν ως πράξεις της HAG AG που ισοδυναμούν με συγκατάθεση, διότι σε καμία από τις πράξεις αυτές δεν οφείλεται το γεγονός ότι, κατόπιν της απαλλοτριώσεως, εμφανίστηκαν διάφορα αντικείμενα για τα οποία το ίδιο σήμα έπρεπε να επιτελέσει τη λειτουργία του ως χαρακτηριστικού προελεύσεως.

Κατά την άποψη της HAG AG, η ερμηνεία αυτή της αποφάσεως HAG I επιρρωνύεται από την προαναφερθείσα απόφαση της 22ας Ιουνίου 1976 (Terrapin), η οποία αφορά την περίπτωση στην οποία το σήμα προέρχεται από κατάτμηση που πραγματοποιήθηκε αυτοβούλως ή κατόπιν αναγκαστικού μέτρου της δημόσιας αρχής. Έτσι, η υπερβολικά ευρεία διατύπωση της αποφάσεως HAG I αφορά, κατόπιν της διευκρινίσεώς της, μόνο την κατάσταση του νέου κατόχου του δικαιώματος. Ο νέος κάτοχος ενός δικαιώματος που έχει «προέλθει» από κατάτμηση (και μάλιστα όχι μόνο ενός νέου εμπορικού σήματος, αλλά και ενός σήματος που αποχωρίζεται από διάφορα σήματα επί των οποίων το δικαίωμα ανήκε προηγουμένως στο ίδιο πρόσωπο), όπως ακριβώς και ο κάτοχος δεσμευτικής άδειας εκμεταλλεύσεως, έχει δεχθεί εν πλήρει επιγνώσει ότι το ίδιο σήμα θα χρησιμοποιείται από διάφορες επιχειρήσεις για τα προϊόντα τους. Δεν συμβαίνει όμως το ίδιο και με τα θύματα των μέτρων εξαναγκασμού που λαμβάνονται από τη δημόσια αρχή.

Κατά τα λοιπά, η HAG AG επικαλείται την προαναφερθείσα απόφαση της 9ης Ιουλίου 1985 (Pharmon), η οποία αφορούσε μια δεσμευτική άδεια εκμεταλλεύσεως διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Θέτοντας στην ίδια μοίρα την απαλλοτρίωση και τη δεσμευτική άδεια, αφενός, και το σήμα και το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, αφετέρου, η HAG AG υποστηρίζει ότι η ανωτέρω απόφαση πρέπει να εφαρμοστεί εν προκειμένω. Τονίζει ότι το Δικαστήριο στηρίχθηκε σαφώς στο γεγονός ότι δεν υπήρχε η συγκατάθεση του κατόχου του διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Επιπλέον, αν η χορήγηση δεσμευτικής άδειας, η οποία προβλέπεται έναντι αμοιβής, αφήνει στον αρχικό δικαιούχο το δικαίωμα να επιβάλλει απαγορεύσεις εντός άλλων κρατών μελών, αυτό πρέπει να συμβαίνει κατά μείζονα λόγο για την απαλλοτρίωση χωρίς αποζημίωση.

Όσον αφορά την εξομοίωση του δικαιώματος επί του σήματος προς το δικαίωμα επί του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, η HAG AG ομολογεί μεν ότι υφίστανται ορισμένες διαφορές, οι οποίες εξάλλου αναφέρονται και στις αποφάσεις του Δικαστηρίου, τονίζει όμως ότι η νομολογία επί των άρθρων 30 και 36 δεν έχει ποτέ αντιμετωπίσει διαφορετικά τα διάφορα δικαιώματα εμπορικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Όσον αφορά ειδικότερα, στο πλαίσιο του παρόντος προβλήματος, την προϋπόθεση της συγκαταθέσεως, δεν υπάρχουν σημαντικές διαφορές. Έτσι, η προϋπόθεση της υπάρξεως συγκαταθέσεως εγγυάται, στην περίπτωση των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, την ανταμοιβή του εφευρέτη και, στην περίπτωση των δικαιωμάτων του δημιουργού, την αμοιβή του δημιουργού. Όσον αφορά το σήμα, δεν πρόκειται μόνο για την εξασφάλιση της καταβολής αμοιβής για την εκμετάλλευση της εμπορικής φήμης, αλλά κυρίως για την εξασφάλιση της δυνατότητας επηρεασμού της ποιότητας και της παρουσιάσεως των εμπορευμάτων που φέρουν το εν λόγω σήμα. Κατά συνέπεια, θα επρόκειτο για παρέμβαση στο ειδικό αντικείμενο του σήματος, όπως ορίστηκε ανωτέρω, αν επιτρεπόταν σε έναν τρίτο να κάνει χρήση του ίδιου σήματος για ένα ίδιο (αλλά ποιοτικά διαφορετικό) εμπόρευμα άλλης προελεύσεως. Στην περίπτωση αυτή πρόκειται για την ύπαρξη και όχι για την άσκηση του δικαιώματος επί του σήματος.

Όσον αφορά το άρθρο 222 της Συνθήκης, η HAG AG ισχυρίζεται ότι, αν δεν αναγνωριστεί το δικαίωμά της να εμποδίσει στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας την εισαγωγή εμπορευμάτων που φέρουν το κατόπιν της σε άλλο κράτος απαλλοτριώσεως κατατμηθέν σήμα, αυτό θα σημαίνει επέκταση της ισχύος της απαλλοτριώσεως πέραν των ορίων της συγκεκριμένης επικράτειας. Τούτο αντιβαίνει όχι μόνο προς τις αρχές του δημόσιου διεθνούς δικαίου αλλά και προς το ίδιο το άρθρο 222, σκοπός του οποίου είναι, μεταξύ άλλων, να επιφυλάσσει στα κράτη μέλη και μόνο την εξουσία να ρυθμίζουν τα της ιδιοκτησίας και συνεπώς να λαμβάνουν μέτρα απαλλοτριώσεως.

β) Η Ισπανική Κυβέρνηση θεωρεί ότι η αναγκαστική μεταβίβαση του δικαιώματος επί του σήματος προς τρίτο, ο οποίος δεν έχει καμία σχέση με τον αρχικό δικαιούχο, σημαίνει ότι εξαφανίζεται η κοινή προέλευση. Η εφαρμογή της αρχής της κοινής προελεύσεως σε μια περίπτωση όπως η προκειμένη, στην οποία η HAG AG δεν μπορεί να ασκήσει κανένα έλεγχο επί της ποιότητας των προϊόντων που παράγει η CNL-SUCAL, θα επηρέαζε αρνητικά τα συμφέροντα της επιχειρήσεως, τα συμφέροντα των καταναλωτών και τη διαφάνεια της αγοράς.

γ) Η Ολλανδική Κυβέρνηση τονίζει ότι το δικαίωμα που επικαλείται η HAG AG δεν «προέρχεται» (κατά την έννοια της προαναφερθείσας απόφασης της 22ας Ιουνίου 1976, Terrapin) από κατάτμηση εμπορικών σημάτων, αλλά πρόκειται για ένα δικαίωμα που προστατεύεται νομίμως σε ένα κράτος μέλος και δεν έπαυσε ποτέ να επιτελεί τη βασική του λειτουργία, δηλαδή να εγγυάται ότι τα εμπορεύματα έχουν συγκεκριμένη προέλευση.

δ) Η Βρετανική Κυβέρνηση φρονεί ότι η απόφαση στην υπόθεση HAG I δεν συμβιβάζεται με τις μεταγενέστερες αποφάσεις του Δικαστηρίου και επομένως δεν πρέπει να ληφθεί υπόψη. Κατά την απόφαση HAG I, ο δικαιούχος του σήματος στο Λουξεμβούργο δεν μπορούσε να εμποδίσει την πώληση στο Λουξεμβούργο προϊόντων που δεν είχε κατασκευάσει ο ίδιος και επί των οποίων δεν είχε τεθεί το σήμα με τη συγκατάθεσή του. Κατά τη μεταγενέστερη όμως νομολογία, το βασικό ζήτημα είναι αν ο δικαιούχος του σήματος στο κράτος μέλος εισαγωγής έχει δώσει τη συγκατάθεσή του προκειμένου να τεθεί το σήμα επί των σχετικών προϊόντων. Ο συλλογισμός του Δικαστηρίου στην προαναφερθείσα απόφαση της 9ης Ιουλίου 1985 (Pharmon), που αφορούσε τη δεσμευτική άδεια εκμεταλλεύσεως διπλώματος ευρεσιτεχνίας, μπορεί να εφαρμοστεί απευθείας στην περίπτωση της HAG AG, για την οποία δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει δώσει τη συγκατάθεσή της για τη χρησιμοποίηση του σήματος, το δικαίωμα επί του οποίου της αφαιρέθηκε κατόπιν αναγκαστικού μέτρου.

Το Ηνωμένο Βασίλειο ισχυρίζεται ότι η νομολογία αυτή είναι σύμφωνη προς την πρώτη οδηγία περί σημάτων (όπ. π.), τη Σύμβαση του Παρισιού για την προστασία της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, της 20ής Μαρτίου 1883, όπως αναθεωρήθηκε τελευταία στις 14 Ιουλίου 1967 (*Recueil des traités des Nations unies*, τόμος 828, σ. 305· Bundesgesetzblatt 1970 II, σ. 391), καθώς και προς την πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου περί του κοινοτικού σήματος (ΕΕ 1980, C 351, σ. 5· ΕΕ 1984, C 230, σ. 1).

Κατά το Ηνωμένο Βασίλειο, η κοινή προέλευση των σημάτων, την οποία τόνισε το Δικαστήριο με την απόφαση HAG I, έχει σημασία μόνο για το ζήτημα αν η άσκηση του δικαιώματος που παρέχει το σήμα έχει ως συνέπεια αυθαίρετες διακρίσεις ή συγκαλυμμένους περιορισμούς του εμπορίου, κατά την έννοια του άρθρου 36, εδάφιο 2, της Συνθήκης, πράγμα που είναι προφανέστατο ότι αποκλείεται εν προκειμένω, δεδομένου ότι δεν υπάρχει καμία σχέση μεταξύ των δύο εταιριών.

Το Ηνωμένο Βασίλειο προτείνει την ακόλουθη απάντηση στο πρώτο ερώτημα:

« Αν στο κράτος μέλος Α της Κοινότητας η επιχείρηση Α είναι δικαιούχος ενός σήματος και στο κράτος μέλος Β η επιχείρηση Β έχει δικαίωμα επί του ίδιου σήματος ή παρόμοιου σήματος που θα μπορούσε να δημιουργήσει σύγχυση, η επιχείρηση Α μπορεί να εμποδίσει την εισαγωγή στο κράτος μέλος Α προϊόντων επί των οποίων το σήμα αυτό έχει τεθεί νομίμως στο κράτος μέλος Β, υπό την προϋπόθεση ότι

1) το εν λόγω σήμα δεν έχει τεθεί επί των προϊόντων αυτών στο κράτος μέλος Β με τη συγκατάθεση της επιχειρήσεως Α, και

2) δεν υπάρχει οικονομικός ή άλλος σύνδεσμος μεταξύ της επιχειρήσεως Α και της επιχειρήσεως Β που θα είχε ως συνέπεια τη στεγανοποίηση της αγοράς των προϊόντων που θα προέρχονταν από τον ίδιο κατασκευαστή ή παραγωγό.

Δεν έχει σημασία σχετικά αν τα δικαιώματα επί των εν λόγω σημάτων ανήκαν στο ίδιο πρόσωπο στο παρελθόν, εφόσον τα δικαιώματα αυτά ανήκουν πλέον σε διαφορετικές επιχειρήσεις που δεν έχουν μεταξύ τους κανένα οικονομικό δεσμό και εφόσον τα προϊόντα για τα οποία ισχύουν τα σήματα δεν προέρχονται από την ίδια επιχείρηση και εφόσον η ρήξη των οικονομικών ή άλλων δεσμών μεταξύ της επιχειρήσεως Α και της επιχειρήσεως Β δεν έγινε με την πρόθεση τεχνητής στεγανοποιήσεως των αγορών. »

ε) Η Επιτροπή τονίζει ότι ορθώς το αιτούν δικαστήριο τονίζει ότι η προσκόλληση στο γράμμα της αποφάσεως HAG I θα οδηγούσε στο συμπέρασμα ότι οι αρχές που συνάγονται από την απόφαση αυτή θα έπρεπε να εφαρμόζονται και στις (αντίστροφες) περιστάσεις της προκειμένης υποθέσεως. Η Επιτροπή φρονεί πάντως ότι από ορισμένες πλέον πρόσφατες αποφάσεις του Δικαστηρίου γεννώνται αμφιβολίες ως προς την ορθότητα του συλλογισμού αυτού, ο οποίος βασίζεται αποκλειστικά και μόνο στην κοινή προέλευση δύο σημάτων που υφίστανται σε δύο διαφορετικά εθνικά δίκαια και δεν εξετάζει περαιτέρω τις περιστάσεις υπό τις οποίες έγινε η κατάτμηση.

Η Επιτροπή υποθέτει ότι το Δικαστήριο ήθελε ίσως, στην απόφαση HAG I, να συνοψίσει, με την έννοια της κοινής προελεύσεως, τις ακόλουθες σκέψεις: στην περίπτωση της παράγωγης κτήσης ενός δικαιώματος βιομηχανικής ιδιοκτησίας, η θεωρία της συγκαταθέσεως υπό αυστηρή έννοια δεν μπορεί να εφαρμοστεί. Ο περιορισμός δηλαδή του δικαιώματος του δικαιοδόχου δεν απορρέει από τη συγκατάθεσή του, αλλά από το γεγονός ότι όποιος αποκτά δικαίωμα από τρίτο πρέπει να δέχεται το δικαίωμα αυτό στην κατάσταση που αντα-

ποκρίνεται στους βασικούς κανόνες της κοινής αγοράς. Δεν μπορεί επομένως να επικαλείται το δικαίωμα αυτό για να εμποδίζει την εισαγωγή προϊόντων κατόπιν άλλης χρήσεως του αρχικού δικαιώματος από τον κάτοχό του εντός του εδαφικού πεδίου της ισχύος του εν λόγω δικαιώματος. Κατά συνέπεια, η θεωρία της κοινής προελεύσεως δεν αποτελεί παρά συμπλήρωμα της θεωρίας της συγκαταθέσεως, προκειμένου να περιγραφεί η ιδιαίτερη περίπτωση αυτού που αποκτά το κατατετμημένο δικαίωμα.

Εν πάση περιπτώσει, όταν το δικαίωμα αφαιρείται λόγω απαλλοτριώσεως, ο στερηθείς του δικαιώματός του δεν επιτρέπεται να αντιμετωπίζεται με τον ίδιο τρόπο όπως αυτός που παραιτείται εξ ιδίας πρωτοβουλίας του δικαιώματός του. Ο κάτοχος δηλαδή του αρχικού δικαιώματος όχι μόνο δεν εκδήλωσε τη βούλησή του να το παραχωρήσει, αλλ' επιπλέον η απαλλοτρίωση συνοδεύεται σχεδόν πάντοτε από σοβαρά οικονομικά μειονεκτήματα, τα οποία το κοινοτικό δίκαιο δεν πρέπει να αυξάνει επιτρέποντας στον ωφελούμενο από την απαλλοτρίωση να θίγει και τα εναπομένοντα δικαιώματα του αρχικού δικαιούχου.

Εφαρμόζοντας στην προκειμένη υπόθεση τον συλλογισμό που ακολούθησε το Δικαστήριο στην προαναφερθείσα απόφαση της 9ης Ιουλίου 1985 (Pharmon), η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι ο αρχικός δικαιούχος ενός απαλλοτριωθέντος σήματος δεν πρέπει να βρίσκεται σε χειρότερη θέση από ό,τι ο κάτοχος διπλώματος ευρεσιτεχνίας για το οποίο ισχύει δεσμευτική άδεια εκμεταλλεύσεως.

Η Επιτροπή εκθέτει τέλος ότι η λύση που προτείνει η ίδια αποκλείει κάθε ενδεχόμενο συγκρούσεως μεταξύ των διατάξεων περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και της προστασίας του θεμελιώδους δικαιώματος της ιδιοκτησίας, το οποίο αναγνωρίζεται από το κοινοτικό δίκαιο.

Η Επιτροπή προτείνει την εξής απάντηση στο πρώτο ερώτημα:

« Δεν αντιβαίνουν προς τα άρθρα 30 και 36 της Συνθήκης ΕΟΚ οι εθνικές διατάξεις που επιτρέπουν σε μία επιχείρηση να ασκεί τα δικαιώματα επί του σήματος που έχει σε μία χώρα για να εμποδίσει την εισαγωγή εμπορευμάτων από άλλο κράτος μέλος, εφόσον τα προϊόντα αυτά φέρουν το ίδιο σήμα με το προστατευόμενο ή σήμα που μπορεί να οδηγήσει σε σύγχυση με το προστατευόμενο σήμα και εφόσον η άδεια χρησιμοποιήσεως του σήματος αυτού αποκτήθηκε σε ένα άλλο κράτος μέλος κατόπιν απαλλοτριώσεως της επιχειρήσεως δικαιούχου του σήματος ή μιας επιχειρήσεως που της ανήκε. »

στ) Η Κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας φρονεί ότι για την απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα κρίσιμη είναι μόνο η προαναφερθείσα πρώτη οδηγία περί σημάτων, μολονότι η προθεσμία που έχει ταχθεί στα κράτη μέλη για να την ενσωματώσουν στο εθνικό τους δίκαιο δεν λήγει πριν από τις 28 Δεκεμβρίου 1991. Δεδομένου ότι τα κράτη μέλη έχουν την υποχρέωση να αναμορφώσουν το δίκαιό τους περί σημάτων σύμφωνα με την οδηγία, η συμμόρφωσή τους αυτή δεν μπορεί να αντιβαίνει προς τους κανόνες της Συνθήκης περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, εκτός αν η ίδια η οδηγία αντιβαίνει προς τη Συνθήκη, πράγμα για το οποίο δεν υπάρχει καμία ένδειξη.

Κατά τα άρθρα 5 και 7 της εν λόγω οδηγίας, τα οποία βασίζονται στη θεωρία της συγκαταθέσεως και προς τα οποία δεν αντιβαίνει το ισχύον γερμανικό δίκαιο περί σημάτων, η HAG AG έχει το δικαίωμα να ζητήσει να απαγορευθεί στη CNL-SUCAL να εισάγει τα προϊόντα της υπό το σήμα HAG.

Κατά τη Γερμανική Κυβέρνηση, η οδηγία συνιστά πλήρη εναρμόνιση του ουσιαστικού περιεχομένου του δικαιώματος επί του σήματος. Τα ζητήματα που δεν πραγματεύεται δεν έχουν καμία σχέση με το πεδίο εφαρμογής της θεωρίας της κοινής προελεύσεως. Στην

οδηγία δηλαδή δεν ελήφθη καθόλου υπόψη η ανωτέρω θεωρία, η οποία θεωρήθηκε κρίσιμη στην απόφαση HAG I.

Επικουρικά η Γερμανική Κυβέρνηση προσθέτει ότι η απόφαση HAG I δεν εφαρμόζεται στην αντίστροφη περίπτωση· ο δικαιούχος του πλέον πρόσφατου σήματος δεν μπορεί να επικαλεστεί την κοινή προέλευση των σημάτων. Εξάλλου, η μεταγενέστερη νομολογία του Δικαστηρίου στηρίχθηκε πάντοτε στην αρχή της οικειοθελούς συγκαταθέσεως, η οποία δεν υφίσταται εν προκειμένω. Η τοπική δε ισχύς της απαλλοτριώσεως πρέπει, όπως και στην υπόθεση Pharmon (απόφαση της 9ης Ιουλίου 1985, όπ. π.), να περιορίζεται στο κράτος που αποφάσισε την απαλλοτρίωση.

Β — *Επί του δεύτερου, του τρίτου και του τέταρτου ερωτήματος*

1. Όσον αφορά τα ερωτήματα που υποβάλλονται επικουρικά, δηλαδή για την περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, η εταιρία *HAG AG* καθώς και οι Κυβερνήσεις της *Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας* και του *Ηνωμένου Βασιλείου* προτείνουν να δοθεί η απάντηση ότι η εταιρία HAG AG μπορεί να απαιτήσει την παύση της εισαγωγής του βελγικού καφέ HAG, εφόσον δεν μπορεί να διασφαλιστεί η πληροφόρηση των καταναλωτών ως προς την προέλευση των εμπορευμάτων (ερώτημα 2) ή ως προς τις ιδιότητες του εμπορεύματος (ερώτημα 3) με κανένα άλλο τρόπο. Όλοι οι ανωτέρω ενδιαφερόμενοι συμφωνούν ότι η εκτίμηση των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών εμπίπτει στην αρμοδιότητα των εθνικών δικαστηρίων.

α) Όσον αφορά το δεύτερο ερώτημα, η HAG AG παρατηρεί πάντως ότι στις περιπτώσεις των πολύ γνωστών σημάτων δεν είναι δυνατόν να εξασφαλιστεί η πληροφόρηση των καταναλωτών, δηλαδή η εξάλειψη του κινδύνου συγχύσεως ως προς την προέλευση, με ήπια μέσα. Ακόμη και μια οφθαλμοφανής ένδειξη του τόπου παραγωγής και της επωνυμίας CNL-SUCAL ως επιχειρήσεως ανεξάρτητης από την HAG AG δεν θα επαρκούσε, διότι πολλοί καταναλωτές θα εξακολουθούσαν να πιστεύουν ότι υπάρχει μια μορφή εξαρτήσεως μεταξύ των εταιριών αυτών. Εξάλλου, η ενημέρωση των καταναλωτών είναι ανεπαρκής, καθόσον πρόκειται για προϊόν που πωλείται συχνά σε καταστήματα αυτοεξυπηρετήσεως ή παραγγέλλεται προφορικά ως ρόφημα έτοιμο προς κατανάλωση.

Επιπλέον, κατά τη HAG AG, η ελεύθερη εισαγωγή εν προκειμένω προκαλεί, λόγω του ότι το σήμα είναι πασίγνωστο, πολύ μεγαλύτερη ζημία απ' ό,τι στην περίπτωση ενός συνήθους σήματος. Ο δικαιούχος του συνήθους σήματος μπορεί να προστατευθεί με τη χρήση πρόσθετων διακριτικών γνωρισμάτων, ενώ τα πασίγνωστα σήματα έχουν ταυτόχρονα τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της μοναδικότητάς τους, η οποία θίγεται σε περίπτωση παράλληλης χρήσης, και κινδυνεύει μάλιστα να καταστεί ονομασία γένους και να μην παρέχει πλέον καμία προστασία. Κατά το γερμανικό δίκαιο, η φήμη του σήματος αποτελεί συστατικό της οικονομικής αξίας της επιχειρήσεως και συνεπώς εμπίπτει στην προστασία της ιδιοκτησίας, η οποία προστατεύεται όχι μόνο ως θεμελιώδες δικαίωμα, αλλά και από το άρθρο 222 της Συνθήκης. Κατά συνέπεια, θα συνέτρεχε παράβαση του άρθρου αυτού, αν στην προστασία ενός πολύ γνωστού σήματος δεν αποδιδόταν η δέουσα σημασία κατά τη στάθμιση των συμφερόντων στο πλαίσιο του άρθρου 36 της Συνθήκης.

Η HAG AG προσθέτει ότι οι ψευδείς ενδείξεις ως προς την προέλευση συνιστούν αθέμιτες πράξεις που απαγορεύονται τόσο από το γερμανικό δίκαιο όσο και από την οδηγία 84/450 του Συμβουλίου της 10ης Σεπτεμβρίου 1984, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την παραπλανητική διαφήμιση (ΕΕ L 250, σ. 17). Εν προκειμένω η αθέμιτη ενέργεια είναι τόσο σοβαρή, ώστε

συντρέχουν όλες οι προϋποθέσεις που έχει θέσει το Δικαστήριο προκειμένου να υπερισχύει της αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων η προστασία των όρων του θεμιτού ανταγωνισμού, η οποία αποτελεί επιτακτική ανάγκη, ανεξάρτητη από την προσβολή ενός από τα δικαιώματα που προστατεύονται βάσει του άρθρου 36. Η δε προστασία αυτή είναι εν προκειμένω ιδιαίτερα επιβεβλημένη, καθόσον δεν ζητείται η πλήρης απαγόρευση της εισαγωγής του καφέ της CNL-SUCAL, αλλά η απαγόρευση εισαγωγής του υπό το σήμα HAG.

Όσον αφορά το τρίτο ερώτημα, η HAG AG ισχυρίζεται ότι οποιαδήποτε απάτη ως προς την ποιότητα ενός προϊόντος αποτελεί επίσης αθέμιτη ενέργεια που απαγορεύεται τόσο από το γερμανικό δίκαιο όσο και από την οδηγία 84/450 (όπ. π.). Εν προκειμένω η εξαπάτηση των καταναλωτών αφορά τη μέθοδο παρασκευής και κυρίως τη γεύση. Η απαγόρευση των ψευδών αυτών ενδείξεων αποτελεί επιτακτική ανάγκη κατά την έννοια της νομολογίας του Δικαστηρίου και ισχύει στο γερμανικό δίκαιο αδιακρίτως τόσο για τα εγχώρια όσο και για τα εισαγόμενα προϊόντα. Εν προκειμένω η απαγόρευση χρήσεως του σήματος HAG είναι το ηπιότερο μέτρο που θα μπορούσε να θέσει τέρμα στην εξαπάτηση αυτή.

β) Η Κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας φρονεί ότι, ακόμη και αν συνεχιστεί η εφαρμογή της θεωρίας της κοινής προελεύσεως, η ανάγκη της ορθής πληροφορήσεως του καταναλωτή και η φήμη του σήματος μπορούν να δικαιολογήσουν την απαγόρευση της χρήσεώς του. Η απόφαση HAG I άλλωστε αποκλείει την απαγόρευση αυτή, όταν ο μόνος λόγος είναι ότι υπάρχει το ίδιο σήμα με την ίδια προέλευση. Η απάντηση σχετικά με τις ψευδείς ενδείξεις δεν απορρέει από τα άρθρα 30 και 36 της Συνθήκης, αλλά από την προαναφερθείσα οδηγία 84/450 σχετικά με την παραπλανητική διαφήμιση, η οποία ανταποκρίνεται στο οικείο γερμανικό δίκαιο.

γ) Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου είναι της γνώμης ότι, όταν η πρώτη (απατηλή) εντύπωση που δημιουργεί ένα σήμα είναι τόσο ισχυρή, ώστε δεν μπορεί ουσιαστικά να μεταβληθεί από τη χρήση καμιάς άλλης επεξηγηματικής μνείας, η απαγόρευση εισαγωγής των προϊόντων που φέρουν το σήμα αυτό δικαιολογείται με σκοπό την καταπολέμηση του αθέμιτου ανταγωνισμού, η οποία αποτελεί σημαντική προτεραιότητα κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου επί του άρθρου 30 της Συνθήκης.

Η Βρετανική Κυβέρνηση προτείνει την εξής απάντηση:

« Τα άρθρα 30 και 36 της Συνθήκης ΕΟΚ έχουν την έννοια ότι τα μέτρα περιορισμού της εισαγωγής των προϊόντων που φέρουν συγκεκριμένο σήμα και έχουν διαφορετική ποιότητα και/ή διαφορετική προέλευση απ' ό,τι αναμένουν οι καταναλωτές του κράτους μέλους εισαγωγής από τα προϊόντα που φέρουν το σήμα αυτό δικαιολογούνται προς καταπολέμηση του αθέμιτου ανταγωνισμού και προς προστασία των καταναλωτών. »

2. Η *CNL-SUCAL* και η *Επιτροπή* (επικουρικά, διότι η Επιτροπή φρονεί ότι, ενόψει της απαντήσεως που προτείνει να δοθεί στο πρώτο ερώτημα, το δεύτερο, τρίτο και τέταρτο ερώτημα έχουν καταστεί άνευ αντικειμένου) προτείνουν να δοθεί η απάντηση ότι οι περιστάσεις που αναφέρονται στο δεύτερο και το τρίτο ερώτημα δεν επηρεάζουν την απάντηση που πρέπει να δοθεί στο πρώτο.

Αναφερόμενες στην απόφαση HAG I, κατά την οποία η ενημέρωση των καταναλωτών μπορεί να εξασφαλιστεί — χωρίς να απαγορευθεί η εισαγωγή υπό το σήμα HAG — με άλλα μέσα, τα οποία να μην εμποδίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων (σκέψη 14), η CNL-SUCAL και η Επιτροπή φρονούν ότι η προστασία των συμφερόντων

των καταναλωτών είναι πάντοτε δυνατή με την αναγραφή πρόσθετων ενδείξεων δίπλα στο σήμα.

Όσον αφορά το δεύτερο ερώτημα, η CNL-SUCAL προσθέτει ότι, εφόσον ο κίνδυνος συγχύσεως οφείλεται μόνο στο γεγονός ότι τα σήματα είναι ίδια, ο κίνδυνος αυτός πρέπει να γίνει δεκτός προς το συμφέρον της κοινής αγοράς. Η συνύπαρξη ίδιων σημάτων με την ίδια προέλευση οφείλεται στο γεγονός ότι τα ίδια τα σήματα δεν παρέχουν ενδείξεις ως προς την προέλευση των εμπορευμάτων. Για τον λόγο αυτό η ενημέρωση που να ανταποκρίνεται στη λειτουργία του σήματος ως στοιχείου εξατομικεύσεως πρέπει να εξασφαλίζεται με άλλα μέσα.

Κατά τη CNL-SUCAL το σήμα HAG είναι επίσης πασίγνωστο στις χώρες της Benelux, και ιδιαίτερα στο Βέλγιο. Το κοινοτικό δίκαιο πρέπει να επιτρέπει τη συνύπαρξη ακόμη και πολύ γνωστών σημάτων. Η ανάγκη προσαρμογής των καταναλωτών στην κατάσταση αυτή αποτελεί μέρος της εξελίξεως της κοινής αγοράς.

Το δεύτερο ερώτημα, όπως τίθεται από το Bundesgerichtshof, στηρίζεται επομένως, κατά την άποψη της CNL-SUCAL, στην εσφαλμένη υπόθεση ότι η ανάγκη προστασίας του θεμιτού ανταγωνισμού και η ανάγκη προστασίας της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων δεν μπορούν να συμπίπτουν, όταν το σήμα είναι πολύ γνωστό. Αν επιπλέον γινόταν δεκτό ότι είναι αδύνατη η προσθήκη διακριτικών γνωρισμάτων, τότε το κοινοτικό δίκαιο δεν θα ίσχυε για τα πολύ γνωστά σήματα.

Κατόπιν αυτών η CNL-SUCAL προτείνει να αναδιατυπωθεί το δεύτερο ερώτημα και να δοθεί η ακόλουθη απάντηση:

« Η απάντηση στο πρώτο ερώτημα δεν είναι διαφορετική, ακόμη και όταν το διακριτικό γνώρισμα που προστατεύεται στο κράτος Α έχει καταστεί πολύ γνωστό σήμα, η δε φήμη του είναι ασυνήθως μεγάλη. »

Όσον αφορά το τρίτο ερώτημα — που αφορά την εφαρμογή της απαγορεύσεως των ψευδών ενδείξεων κατά το άρθρο 3 του γερμανικού νόμου κατά του αθέμιτου ανταγωνισμού —, η CNL-SUCAL θεωρεί ότι το άρθρο αυτό, αν εφαρμοσθεί εν προκειμένω, θα αφορά μόνο τη χρήση του σήματος HAG Benelux και επομένως θα αποτελούσε διάταξη της οποίας η εφαρμογή θα οδηγούσε σε διακρίσεις. Η εφαρμογή δηλαδή της διατάξεως αυτής θα αφορούσε την κατά το κοινοτικό δίκαιο θεμιτή χρήση εκ μέρους της CNL-SUCAL του σήματος HAG που έχει την ίδια προέλευση με το σήμα της HAG AG.

Ακόμη όμως και αν πρόκειται για διάταξη που εφαρμόζεται αδιακρίτως στα εγχώρια και τα εισαγόμενα προϊόντα, η CNL-SUCAL ισχυρίζεται ότι η νομολογία του Δικαστηρίου (ιδίως η απόφαση της 13ης Μαρτίου 1984 στην υπόθεση 16/83, Prantl — « Bocksbeutel », Συλλογή 1984, σ. 1299) επιβάλλει τη διευκόλυνση, με την προσθήκη των κατάλληλων διακριτικών γνωρισμάτων, της συνυπάρξεως των σημάτων επί των οποίων το δικαίωμα έχει κτηθεί νόμιμα, ακόμη και σε σχέση με την εφαρμογή των διατάξεων κατά του αθέμιτου ανταγωνισμού. Οι συσκευασίες που χρησιμοποιούνται από τις δύο εταιρίες και προσκομίστηκαν στο Δικαστήριο αποδεικνύουν ότι υφίσταται πράγματι η δυνατότητα αυτή.

Επιπλέον, η CNL-SUCAL ισχυρίζεται ότι οι προσδοκίες των καταναλωτών σε σχέση με ορισμένο προϊόν, ακόμη και όσον αφορά την ποιότητά του, μεταβάλλονται ανάλογα με την εξέλιξη της κοινής αγοράς. Επομένως, κανένα άλλο συμπέρασμα δεν δικαιολογείται από το γεγονός ότι τα εισαγόμενα εμπορεύματα έχουν διαφορετική ποιότητα απ' ό,τι τα εγχώρια.

Η CNL-SUCAL προτείνει να δοθεί η εξής απάντηση στο τρίτο ερώτημα:

« Στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση, ακόμη και όταν οι καταναλωτές στο κράτος Α δεν συσχετίζουν με το διακριτικό γνώρισμα που προστατεύεται στο κράτος αυτό την προέλευση μόνο του προϊόντος, αλλά και ορισμένες προσδοκίες σε σχέση με τις ιδιότητες, και ιδίως με την ποιότητα, των προϊόντων επί των οποίων έχει τεθεί το διακριτικό αυτό γνώρισμα, έστω και αν τα προϊόντα που εισάγονται από το κράτος Β και επί των οποίων έχει τεθεί το ίδιο διακριτικό γνώρισμα δεν ανταποκρίνονται στις προσδοκίες αυτές. »

G. C. Rodríguez Iglesias
εισηγητής δικαστής